

РАДА

газета політична, економічна і літературна

виходить щодня, окрім понеділків

Рік другий

Адреса редакції і головної контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. Д. 6.
біля Золотих воріт.

Телефон 1458.

Умови передплати на рік 1907:

3 приставкою і пересилкою: на рік 6 карб., на півроку 3 карб. 25 коп., на 3 міс. 1 карб. 75 коп., на 1 міс. 65 к., окрем. № 4 коп.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 коп., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодячі, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу винищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок поперед тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз.

Театр Т-ва Грамотности.

Сьогодні 21 сент. „Лимерівна“ Др. на 5 д. Панаєв Мирного. Роль НА-виставлено буде: М. Зав'язько, Г. Воронцовська, Р. Колесниченко, М. Марченко, Г. Ніжниська, Д. М. Оверіпа, О. Павлиська, Л. Хіторна, Я. Пилипчук, М. Вільшанський, О. Корольчук, М. Колесник, Г. Мар'яненко, С. Павлишківський. Хором чоловічий і жіночий. Початок у 8 год. веч.

Театр „СОЛОВЦОВ“

Сьогодні 21 сент. „ЛОДЕНЗІАЧІО“, др. на 5 д. 7 к. перед Арсеніа. 22-го „МОРАЛЬ ПА-НИ ДУЛЬСКОЙ“ 2. „КОЛЕСО“ 23-го вранці спектакль.— лекція: лект. В. А. Чаговец: „ГОРЕ ОТЬ УМА“, ком. на 4 д. учасники: „СЕСТРА БЕАТРИСА“ 2. „КОЛОМБИНА“ 24-го по за-галляноприсл. пів. „ДЖОКОНДА“ 25-го „КАРБЕРА НАБЛОКАТО“ 28-го „ВОРЬ“ Вер-штейна 2. „ОЧЕНЬ ПРОСТО“ Ринкова. Готуватся до вистави: „ЧЕРТУШКА“ Амфітеатра. Удень з 10 до 3-х. Билети продаються на Хрещатику № 35, маг. „Бр. Котен“ (проти почти).

Городський театр.

Сьогодні 21-го сент. „ТРАВІАТА“, Бер. уч. Діки: Шмід. Долженко, Колесникова, Дд. До-ліпін, Зелінський, Вукочевський, Дісенко, Ковалевський. Початок о 8 год. веч.

ЗА КІЛЬКА ДЕНЬ ВИЙДЕ

Історія України т. IV

проф. М. Грушевського видання друге, розширене. Ціна 3 руб. 50 коп., головний склад при конторі Літературно-Наукового „Вісника“ (Київ, Прорізна 20, кв. 3). Там же можна доставити комплет, томи I—V, по ціні 17 рублів.

Свободний художник Римської Королівської Філармонії Н. Г. ТРИКУЛЕВСЬКА.

Лекції співу (метод проф. Петтіні, Котони, Гардіні), постановка голосу, фразировка, стиль, поправка перетонів через регулярну постановку голосів особлими способами. Для тих, що вчать по школах, льготні умови. Проба голосів безплатно. Прийомні години: од 11—1 і од 5—7 год. дня М. Благовіщенська, 36, кв. 7.

Проф. Мих. Грушевського

Очерк истории УКРАИНСКОГО НАРОДА

Друге видання, стор. 512 і 3 карти, ціна 2 р. 50 коп. (Норотка історія України від найдавніших часів до сучасності). Продається у всіх більших книгарнях.

Цими днями вийде чергова книжка журналу „УКРАЇНА“

№ 9. Сентябрь. Зміст. ЧАСТИНА I. І. П. Стебницький. З архива Д. Л. Мордовцева П. І. Степаненко. Історія української драми. Розділ V (Далі). Ш. Андрій Яновлев. Намістники державці і старости господарського замку Черкаського в кінці XV і в XVI в. IV. Сповідь віроучителя сектанта (Історія мови жидів). З перекладом Г. Вавишкіна. (Кінець). V. С. Петлюра. Вірша 1786 року на киянських тендіт. VI. Бібліографія: а) Восточникова Вл. Дебаторія-Мокриєвца. С. п-р б) Проф. М. Сумцов. Леонард з Випли. Д. Д-ко; в) Іван Кривенький. Корифей російської критики і українське письменство І. В. І. Величківський. С. Петлюра; г) Журнали агрономічного товариства при Київській губернській управі з участієм представителів потребителівських обществ Київської губернії. В. Садовський. VII. По журналах. VIII. Нові книжки.

ЧАСТИНА II. І. С. Петлюра. Пам'яті Івана Тобілевича (Карпенка-Карого) 22 септября. II. С. П-р. 3 українське життя. З діяльності українських політичних партій перед виборами. Українські ка-федри по вищих школах на Україні. Репрезі проти українських газет та інституцій. Редактор-видавець В. Науменко.

НОВІ ВИДАННЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ проф. Мих. Грушевського.

Освобождение России и украинский вопрос. Статьи и замѣтки 25 коп. Украинство в России, его прошлое и будущее 15 коп. Украинский вопрос 15 коп. Движение политическое и общественной украинской мысли в XIX стол. 8 коп. За украинский маслак (в справі Холмщини) 8 коп. Про українську мову й українську справу. Статі й замітки 12 коп. Справа українських кафедр і наші наукові потреби 15 коп. Теж саме по російському: *Вопросъ объ украинскихъ кафедрѣхъ и нужды украинской науки 20 коп. *Издъ польско-украинскихъ отношений Галиции. Нѣсколько иллюстрацій къ вопросу: автономия национальная или территориальная, 2 вид. 30 коп. *Единство или распадение России? 8 коп. *Автономия и национальный вопрос 8 коп. Продаються при редакції „Літ.-наук. Вісника“ (Київ, Прорізна 20, кв. 3), в книгарні „Київської Старини“, й по інших книгарнях.

*означені статі, що вийшли в збірник: „Освобождение России и украинский вопрос“.

Ціна газети

РАДА

з доставкою і пересилкою з 1-го септября до кінця року 2 карб. 25 к. За границю 3 карб. 50 коп.

Київ, 21 вересня 1907 р.

Газета „Росія“ являєть-ся офіціозом; вона висловлює погляди і заміри на-шого правительства. Вважаючи на це ми мусимо прислухатися до того, що пишуть в цій газеті навіть урядом писані. В однім з останніх чисел „Росії“ зустрічаємо таку характерну фразу, кинуту наче-б то нечаяно в

до порвати всякі звязки з народними масами та стати поприхачами всевладної бюрократії,—ось якою ціною попередні Думи могли б спасти своє життя. Але ні перша, ні друга Дума не хотіли купувати свого існування такою ціною—і вони подучили „по заслузі“. Коли ж третя Дума буде такою ж упертою, як її небіжчиці—сестри, коли й вона стане гратися в опозицію,—то й її не мине лиха доля. Так мовить казенна „Росія“.

Полемізувати з „Росією“—річ досить небезпечна: принаймні, з гіркою досвіді інших газет відомо, що за таку приємність треба не мало заплатити. Та для цього—першого й, надіємось, останнього разу—ми дозволимо собі поставити „Росії“ одне маленьке запитання: коли справа з Думою стоїть так, як каже „Росія“ то для чого ж тоді було її захожуватися? Адже відомо, що парія хоче тільки поступової Думи, яка б обстоювала його інтереси так саме голосно й шире, як перша та друга Дума. Коли ж, по словам „Росії“, бюрократія потребує тільки Думи безгласної, мовчазної, Думи, яка б заховала народні домагання глибоко-глибоко в кишеню,—то навіть і спіно-му ясно, що між цими діаметраль-но-протилежними бажаннями й на-діями не може бути ніякого компро-місу, ніякого містка. Тоді, знов таки, для чого було й справу розсидати? Чи може це не більш, не менш, як стародавня „бадаканина“ не в мі-ру усердних казенних перів? щоби неохоче.

Юристи законовничі і все цікаво питаю-ть: 17 октября 1907 року вва-жувать Росію за конституційну держа-ву, прихильники ж старого ладу все дамагаються довести, що царський маніфест 17 октября і країні не змі-нив порядків державного правління в Росії і що тепер у нас існує таке ж самодержавств, як і до згаданого цар-ського маніфесту.

За перших днів „свободи“ питання про те, на чийому боці в цій супереч-ці правда, було таке ясне, що здава-лося й не було ніякої потреби його вивчати, але далі, до обставини мінялися. Реакція вийшла в палочки і все вернула на свою руч.

Дойшло до того, що кожний свідомий своїх обовязків громадянин мусев себе запитати: та чи є у нас справді конституція, чи її нема? Таке запитан-ня не раз ставилось навіть в Думі, але офіційній сфері на це „делкат-не“ запитання політично мовчали...

Аж ось тепер розв'язати це пита-ня мусить найкомпетентніша в цій справі державна інституція—Сенат. Дякувати за це мусимо д. петербур-ському градоначальникові Драчевсько-му.

Цей градоправитель несподівано виявив у собі надзвичайний юридич-ний досвід і заборонив мусульманам заводити свою партію, хоч петербур-ське „особе присутствє“ д. її дозво-ляло. Не подобалося д. Драчевському в мусульманській партії те, що в своїй програмі партія ця обіцяє до-помогти „заведенню конституційної монархії“. Чорносотенна газета „Рус-ское Знамя“ наводить і ті думки, якими д. Драчевський мотивував свій протест проти постанови „особого присутствія“.

Але думки ці свідчать тільки про те, що петербурзький градонач-альник, прозившись в законовничі, саме знає насамперед того, що значить слово конституція, не знає також і того, що й по всіх конституційних державах „наслідственне посягатель-ство на ограниченіє правъ верховной власти“ каряється законом.

Як відомо колись не тільки балакати, а й думати про „кон-ституцію“ вважалось державним злочином. Почуття небезпеки од кон-ституційних розмов ще й досі не зникло в громадянстві. Не дивно ж, що російський громадянин, дивлячись на сучасні російські порядки, запитує себе, де ми живемо: чи в конститу-ційній стороні, чи ні? Нехай же Сенат розв'яже це питання, принаймні знатиме.

І за це д. Драчевському належить щира подяка.

Лист з Буковини.

(Од власного корреспондента).

В понеділок 3 септября відбулося отворення краєвого сейму. За день пер-ед ним відбулось у Чернівцях велике віче, скликане соц.-демокр. партією. Пе-ред вічем мала відбутись демонстрація, та поліція заборонила. Для більшої без-пеки горожан послано на сей день до Чернівців більше ста жандармів, таком-панію війська аж десь в Галичині, бо все війське тепер там на вправах. На вічу промовляли на мовах українській, руминській, польській і німецькій і прийнято резолюція, де жадається загаль-ного, рівного, тайного і безпосереднього права голосовання до сейму та протес-тується проти скандальної господарні краєвими грішми. Та господаря додела до того, що край прямо банкрутує. При-чиною тому те, що досі панували в сеймі дітчики, котрі робили, що хотіли. Так, наприклад, заведено при краєвм банку окрім, дуже добре платнього міся президентів, три місяці віцепрезид-ентів, котрі беруть за те, що бувають або й ні раз на тиждень на засіданнях — по 5 тисяч корон річно... Або знов ось що: є у Чернівцях товариство крає-вої культури—права користе. Та зро-били в ньому почесним президентом, значить таким, що носить лиш титул президента, а не працює нічого, одного дітчка, котрому платять річно 4 ти-сячі корон... Таких видатків є дуже ба-гато. А тим часом голодують учителі, для котрих сейм ще перед трьома ді-тми ухвалив дуже гарний закон, де урегульовано учительську платню. Тепер його вернули з Відня з міністерства назад, щоб подати жерело відкидь взяти гроші на покриття великих видатків для нової учительської платні. Румунський посол А. Очуча найшов те жерело в опрочен-товано пропінатії, з чого було річно 1.600.000 корон, з котрих 500.000 сяч йшли б на урегульовану нову плат-ню учительську.

Та сьому проєктові противляться ук-раїнські послы—ті самі, котрі досі все казали, що вони насамперед дбатимуть про поліпшення долі учителів. Учителі при кожних виборах являються неопі-онієм агітаторами і тільки їм мають українські послы завдячувати, що при кожних виборах вони здобувають по-біду. Самі послы заповідають все, що мають найліпші заміри і певно помо-жуть учителям в сеймі. Та їх щирість покаже найближча будучність.

Що до реформи виборчої, то буковин-ський сейм не заводить такої, яку ба-жає весь народ, але додає ще одну кур-ію. Та ще до того збільшує й число дітчицьких послів, котрих вибірають 150 виборців, з 10 на 15. Розуміється народ незадоволений і, як слушно за-ймають партійні відозви, дотя не буде задоволенням, доти не дасть спокую, доки не буде заведено безпосереднього, загаль-ного, рівного і тайного права до сейму, а курія дітчицька, в котрій припадає на 10 виборців один посол (в селян-ський курій припадає 1 посол на 5000 виборців) шде в „свобіст разом з инши-ми середньовічними звичаями“.

Чернівці, 12 вересня, 1907 р.

Лист з Холмщини.

8 септября у Холмі на храмовому святі, куди сходиться кілька десятків тисяч людей, щоб поклонитися чудот-ворній іконі Вожої Матери, скобалоє нечувано ще й для наших країв насиль-ство над „вільними“ громадянами. Ми вже привичкались до хатньої небезпе-ки від жандармерії та різних хуліганів. Приходить поліція до хати і арештовує людину по самому тільки підозрінню. Жандармерія ж холмська не рахується ні в чім, а робить все по своїому „усмо-трінню“. Так в Холмі на храмово свято арештовували на улицах всякого народ-ного учителя. По всіх вулицях було розставлено тайну і явну поліцію в са-датами, на обовязку котрих було роз-шукувати межі народом сільських учи-телів, які теж приїхали понаувати по стародавньому звичаю того празника. Тим інтелігентним прочанам не пода-лилось їх арештувати та одправляли під конвоем до тюрми. Вся інтелігенція була страшенно залякана, бо жандарми, побачивши одягненого по панській чо-ловік, зверталося до нього з запитанням: „чи ви не народний учитель?“ (вчителі форми не мають), і довідавшись, що сей

добродій і єсть вчитель, зараз „безь вся-ких розговорів“ тягли його в жандар-мське управління, а звідтіля до тюрми. Таким чином на улицах Холма серед білого дня од 8 до 12 годін дня було арештовано 15 чоловіка тільки за те, що вони мали честь бути народними вчи-телями. Але спитається, за що ж то на улицах були арешти? яке злочинство скоили учителя? Річ ось в чім: інтинно-руським? хочте хочеться послати до Думи від Холмщини знов еп. Євлогія, тим то вони й боялись, щоб часом не було агітації учителів проти еп. Євло-гії, як торік. Адміністрації треба було „прев'язь“ агітацію, а для того вона звеліла арештовати всіх учителів ніби б-то за те, що вони з'їхались до Холма на вібрания „спільні вчительської“. Ось половиною вчителів, як тих горобців, пропердали їх у тюрмі до 6 годін ве-чора, коли в Холмі майже зовсім не було вже приїзжого народу. Арешти ро-били страшенно гидке вражіння. Ведуть вчителі під конвоем, а його зустрічають знайомі селяне, котрі в жахом дивлять-ся на таку зневагу над поважним чо-ловіком, а біди провістителі народа, почувши про облаву, повинні були, не дочекавшись кінця празника, тікати з Холма, чи сидіти в гостиниці і не покаяуватися на улицах 12 арештованих винушено вечером на волю, а тріох од-везено у тюрму до Любіна. Мій остан-нім опинився як раз ті, що могли бути кандидатами до Думи і сильними конкурентами еп. Євлогію, а саме: д-ї Сенчицька Сполітак. Очевидно еп. Євло-гій і Кр. дуже боїться за свою тверді-ню, коли прибігають до такого ганеб-ного вчинку. Позабившись ворага, жомська „горка“ пороскідувала кіль-ка десятків тисяч чорносотенних прокла-мацій селянам, щоб вибрати в Думу еп. Євлогія. Такі то в нас бувають празники. Безправні вчителі не мали ні до кого звернутися з проханням захистити їх від сваволі поліції. Безпосе-редне начальство (директор шкіль) не тільки не обороняє учителів, а навіть в убогу „ист.-руським“ (еп. Євлогію), щоб позбавити виборчих прав, д-я Сен-чицька (свого конкурента) перемістив з томашівського повіту (українського) в зямостський (польський).

Звичайно, свідомому українцї зо-статись без своїх людей, а жити серед ворожо-настроєних поляків—не тяжка кара. Та чи розуміє не директор. Вони всякого українського більше боїться, ніж польського і на українську справу ди-вляться, як на продукт агітації поляків. Тоть, хто піддержує українство, тоть піддержує і Польщу! сказати ті, в чийх руках знаходиться доля хол-мського учителя.

Червонорус Д.

3 газет та журналів.

* Газети подали були звістку, що петербурзька адміністрація хоче виключи-ти кадetskього лідера П. Милкова з виборчих списків. З приводу цієї звістки газета „Сегодня“ пише:

Знову в відомітих сферах піднято питання про виборчі права П. Мил-кова. Знову кадetskього лідера можуть „роз'яснити“ і позбавити депутатського мєна.

Могли би цього дуже мізерні: д. Ми-люков найяв кватиру 26 августа, але пер-ехав на неї тільки 7 септября, а списки оубліковано 2 септября,—виходить, що до цілого року не достат пати днів!

У всякій вільній країні такі звістки вва-жали б за анекдот, але у нас все можли-ве. Ми думаємо, що ця звістка газети не-лєва. Але коли дісно П. Милкова знову не допустять до виборів, то цей факт яс-ково свідчить про те, що „помірковані“ та „позапартійні“, які проходять на виборач, не такі то вже помірковані та по-запартійні!...

* Давно уже ведуться суперечки про суть нашого конституційного ладу. З цьо-го приводу „Московська Відомості“ роб-лять таке пояснення:

„Здавалось би, чого про це суперечатся? Адже у нас нема ніякої конституції і що до цього факта повинні б уже розіятися усякі сумніви... А тим часом всі партії, які сперечаються між собою, виходять з тієї неперної думки, що у нас є консти-туція!“

„Русское Знамя“ це пояснює прак-тично: „Третя Державна Дума буде головним формою не мають, і довідавшись, що сей

лином кадетська; октябристи пройдуть тільки по першій курії і не матимуть більшої. Вирократам, які захопилися конституціоналізмом, знову доведеться ставати на кафедри в Таврійському палаці в трагичній позі і дражнити ліній: „Не залакстає“. Знову в країні почнуться розрухи і знову доведеться розпустити Державну Думу на передодні повстання“.

ПО РОСІЇ.

Наслідки війни. „Тов.“ пише, що в особливій нараді, яка обмірковує справу за виплачуванням приватним людям за вбитки, нароблені їм японською війською, шраховала всі подані грошові претензії. Всіх претензій подано 27,300 на 30 мільйонів карбов. Щоб задовольнити їх, дано а казни 4 мільйони карб., з яких уже виплачено шістьма мільйонами карб. і задовольнено цими грошми 6,000 претензій. Задовольнено претензій майстрів, робочих та звзагалі вбогих людей. На минулому тижні генералові Міщенкові виплачено 2,000 карб. за знищене добро, оцінюване жінкою генерала в 4,000 карб. Незабаром комісія обмірковуватиме претензії наслідників генерала Кондратецька на 5,000 карб.

Ще про Харитонову. Новий державний контролер, як сновідає „Русь“, на своїй попередній службі товариша державного секретаря був трудящим, смирним робітником і вносив на своїх плечах важке ярмо державної канцелярії, особливо за часів дореформеної державної ради, коли збори ради відбувались по 3—4 рази на тиждень. Харитонов виділяється обережністю. Він обережний ліберал. Він довга противага міністрові торговлі Філософову. Обидва вони стоять тепер на лівому боці в раді міністрів, але Філософов людина гаряча і вперта, нетерпляча. Філософов ширший за Харитонова. Харитонов холодний, спокійний, державний. Ніяких пристрастей не любить, дуже тактичний; тим часом Філософов не раз не погоджувався з іншими міністрами і аніваша при своїй думці (в меншості). Про здатність Харитонова до політичної роботи ще не можна казати, бо до цього часу він робив тільки виконуючу роботу, але у всякому разі—це людина чесна, що не буде зайвим для посади державного контролера. По своїм переконанням він повинен стати на лівому боці в центрі державної ради. З цього тижня він почне засідати на зборах ради міністрів, а чи довго там сидітиме—невідомо, бо давно вже знято в раді міністрів питання про те, щоб виключити державного контролера з членів ради міністрів. Питання це ще не вирішено. Частина міністрів обстоює додумку, інші повстають проти неї. Харитонов, поки ще там ця справа виноситься, візьме близьку участь у складанні державного роспису на 1908 рік.

Справа з бюджетом. Державний роспис скінчено буде, як довідаєся „Тов.“, в початку октябрі. В октябрі бюджет буде обміркований в раді міністрів. До Державної Думи державний роспис подано буде першого дня її зборів. Пропозицію зробити надзвичайну асигновку на продовольчі потреби людуности внесено буде в Думу тільки через місяць після початку її зборів, бо тільки в жовтві місяці виноситься в останнє, скільки саме грошей потрібно на цю справу.

Справа Нікітіна. „Голос М.“ сповідає, що справа про відповідальність за шахрайства на річці Печорі колишнього головного правителя міністерства хліборобства Нікітіна пішла до судового слідчого в найважливіших справах д. Одух-де-

шатинського. Сенат змінив судову відповідальність Нікітіна. Його судитимуть за те тільки, що одравив неправдиве авідомлення колишнього управителя державними маєтностями вологодської губернії Павловського.

Порядок законопроєктів. Л. Д-в у „Товарищ“ пише, що в першу чергу правительству подасть до Державної Думи законопроєкт про реформу самоврядування та місцевого суду. З приводу реформи самоврядування в сферах виникли суперечки. Сперечались довго і наостанок ухвалили подати законопроєкт цієї реформи, виготовлений на попередніх підставах, не зважаючи на побажання останнього московського земського з'їзду. Як що Дума більшістю голосів погодиться з постановами московського з'їзду, ухвалено в такому разі не ставати йти на перешкоди до зміни законопроєкта на більш реакційний китат. Коли ж Дума схоче аминити його на поступовий бік, тоді правительству завзято оборонятиме свій проєкт реформи самоврядування. Зараз, як почне працювати Дума, подано буде їй на затвердження всі аграрні закони, видані на підставі 87 статі основних законів, за які правительству востановке енергійно. Найбільшу увагу правительству зверне на необхідність затвердження закону 2-го жовтня про заповнення ільді заставу надільної землі. Цей закон правительству дуже потрібен, бо вже дано чимало таких заомог під заставу. Думі запроповано буде в категоричній формі затвердити цей закон.

Судова справа депутатів соціал-демократів. Міністерство юстиції постановило як найшвидше скінчити справу колишніх депутатів другої Думи соціал-демократів. Прокурор Камшанський і денєв, і вночі пише акт обвинувачення. Кажуть, що цю справу Камшанський закінчить свою кар'єру. Така чутка стоїть у зв'язку з балаками про одставку міністра юстиції Щегловітова.

Потайне товариство духовенства. 15 жовтня синод розіслав єпархіальним архиреям характерний циркуляр. У цьому циркулярі написано, що останнім часом коністорія довідалась про існування негалеального товариства духовенства. Завдання цього товариства ніби ось які: 1) Організація з'єднання духовенства через скасування деяких обрядів православ'я; 2) скасування плати за одрава та заснування грошового фонду замісто неї; 3) спільне єднання всього духовенства для того, щоб обороняти широкі християнські ідеї. „Русь“ повідомляє, що синод визнає за шкідливу таку організацію і велить єпархіальним архиреям вильзувати, щоб священники, коли хотять не позбутись священницького сану, не приставали до цієї організації.

Земельна справа. „Россия“ пише: Де-які часописі сповідали, ніби селянський земельний банк припинив на 2 місяці купувати землю в поміщиках через те, що має великі втрати через реалізацію накуплених маєтків і що надалі банк обмежиться тільки заомогом грошми під заставу землі тим селянам, що купують землю безпосередньо в поміщиках. Ця звістка зовсім неправдива. Банк купує землю так само, як і раніше і ніяких змін у цьому не робить.

Нові відомості про Тарновську. „Русь. Сл.“ має таку звістку з Відня. Австрійське судове начальство зважило за потрібне викопати тіло князя графа Комаровської, недавно вбитого, яка вже рік, як померла. Розслідування мертвого тіла виявило, що серце графиня Комаровська померла не своєю смертю: її було отруєно. Думають на Тарновську, що вона

отруїла графиню, бо вона приятелювала з Комаровською і разом з нею їдла рік тому до Дрездену. Після цієї манірівки Комаровська несподівано померла.

У Фінляндії.

З'їзд жинок. 15, 16 жовтня в Гельсінфорсі відбувався з'їзд представників усіх жіночих організацій старо-фінноманської партії. З'їхалось коло 600 жінок. Співробітників газет на з'їзд не пустили. На з'їзді найбільш палко обмірковувалося питання про становище позашлюбних дітей. З приводу цього з'їзд постановив удатись до правительства з проханням зробити відповідні (що до цієї справи) зміни в законах. З інших справ, що обмірковував їх з'їзд, визначилися: становище фінляндських жінок, заборона алкоголю в Фінляндії, жіночий кооперативний рух. Постанови з'їзду будуть видруковані в партійних часописах.

3 життя партій.

14 жовтня відбулись збори центр. бюро загальноросійської залізнично-дорожньої спілки, на яких обмірковувалося питання про так званий „італійську забастовку“. Центр. бюро ухвалило приблизно таку резолюцію: як що італійська забастовка може викликати загальнування чи аупинку руху на якісь зал. дорозі, то такий спосіб боротьби безумовно не рекомендується. Зважаючи на те, що це питання ще не ясно освітлене в літературі, центр. бюро незабаром має скликати загальноросійський з'їзд людей, зацікавлених цією справою і таких, що братимуть участь у такій боротьбі.

Комітет польської поступово-демократичної партії постановив одмовитись од участі на виборах, давши волю вицвінці провінціальним групам партії. Партія одмовляється через те, що не має сили, за теперішнього виборчого закону, боротись з народовою демократією.

ПО УКРАЇНІ.

У Києві. Справа про вбивство генерала Полковникова в київському воєноокружному суді мабуть протягнеться ще днів два. За 19 жовтня було допитано кілька кількох свідків; дали свідків допитували і 20-го жовтня.

Повернено знов на службу. Як відомо, за арешт слугаючого в міській управі Ф. Білиця міський голова був звольний з посади. Але тепер, коли виявилась цілковита безвідданість арешту їй те, що д-ій Білиця ні до якої воєнової організації не належав, його, з дозволу п. губернатора, знов прийнято на службу в міську управу.

Сильні перемилю православі на инші віри. Одколю видано закон 15-го априля р. 1905 про віротерпимість, по Київщині до 1-го жовтня сього року православі перемилю на католицтво аж 635 душ, на іудейство—64, на лютеранство—43 і баптизм—130.

3 Київщині. Убивство селянина. В с. Медвині, київського повіту, 14-го жовтня двома вистрелами з рушничі вбили селянина Миколу Нагоця, що сидів саме за вечерю. Поміраючи, він заявив, що в убивстві підозрівав свого небожа, який уже двічі, як повідомляють „Кієв. Вѣсти“, робив замах на його. Того небожа арештовано.

3 Волині. Закрито кингарню. З Житомира „Газети Codzienni“ пишуть: Тяжкіє вражіння зробило тут закриття поль-

ської кингарні, на вулиці Київській, що функціонувала літ 40. Закрито кингарню за довг 400 карб. варшавській фірмі Гебетнера і Вольфа.

3 Катеринославщини. Газета „прозаябе“... 31-го жовтня в Луганському почала виходити під редактуванням д-я А. Ривліна газета „Донецька Істина“. Але через те, що коптив вона не має ніяких, а місцеві купці хоч своїми оповідностями і підтримують її, платячи яденні гроші, вона ледве животіє. Розмір її зовсім маленький, папір немов на цигарки. Друк поганий, а коректа—ще гірша. Що ж до змісту газети—то це сама пустота.

Заслання. „Русское Слово“ повідомляє, що за межі півногородського повіту на весь час побільшеної там охорони вислано колишнього члена другої Державної Думи д-я Пройду.

3 Харківщини. П. Голяховський. Петр Васильович Голяховський, що був 15 літ один з одного редактором журналів: „Дѣтское Чтеніе“, „Звѣзда“, „Вехи“ і „Журнал для всѣх“, після довгої і тяжкої хвороби (божевілля) 11-го жовтня сього року помер в слабі. Пошві, львівського повіту.

3 Херсонщини. Спекуляція. „Сегодня“ повідомляє, що в м. Миколаїв через те, що дуже зростає ціна на хліб, виникла скажена спекуляція поміж місцевими спекулянтами. Де-хто в короткий час устиг на цьому нажити великі гроші, а де-хто то потерів і те, що мав.

3 Кубані. Не всте ни дне, ни часа... Останніми часами в Катеринодарі одбуваються, як про це вже писалося, просто поголовні турси. 14-го жовтня, наприклад, по місті ходив патруль з 10 солдат на чолі з приставом і спинав всіх перехожих; на Київській улиці спиняли одного чоловіка, що ніс у картузі виноград, потрусили кишені, але нічого не знайшли і одпустили а миром... (Серг.)

Обзросний напад на курьєрський поїзд.

18 жовтня, в початку 10 год. увечері, за 14 верстов од м. Одеси, на курьєрській поїзд № 2, що йшов у Київ, зроблено обзросний напад. Поїзд цей складався тільки з паровика, багажного та п'яти класових вагонів.

Поїзд було спинено; й не прошло мабуть п'яти хвилин, як він став, коли незнайка почувся страшений вибух, з'явилось подумья і дим коло паровика, багажного та пасажирського вагона „мішаного“ І і ІІ класу. Перелякати люде, не знаючи, що саме коїться, кинулись до вікон та дверей і почали витаскувати на двір жінок, дітей та рунний багаж. Тут почулось кілька вистрелів з револьверів. Це стріляли експропріатори, що хотіли ограбувати в багажному вагоні залізну скриньку з казенними грошми.

Виявилось потім, що вибух той почувся од піроксіанової шапки, якою грабінники хотіли зирвати скриньку, коя їй не можна було так просто розбити. Але од вибуху зайнявся вагон і вони не змогли грошей добути. Зате, як скринька дуже нагрілась, то всі 400 карб. паперами, та квиток одеської контори Державного банку на 110 тис. карб., що потім уже знайшли, погоріли на вулиці.

Та експропріатори не бажали помиритись з такою невдачею і зараз же кинулись шукати грошей у пасажирів. Обзросні револьєрами, вони насамперед звернулись до слугаючих на поїзді. Багажний роздатчик Вертецький хотів був боротись, та його тут на місці було зараз убито. Де які пасажирі хотіли і со-

бі боронитись, та грабінники і на їх почали так само стріляти.

Всього поранено під час цього нападу на поїзд чотири душі, між ними і лінійного сторожа. Експропріатори, видимо, завдадегідь умовились, як ограбити поїзд. Без сумніву, вони знали, що за 18 жовтня вторгано в Одесі на станції аж 100,000 карб., і вони думали, що ці гроші сям поїздом перевозитимуться в Київ, та гірко помилились.

Е чутка, що ватага грабінників була з душ 40—50. Після того, як їм не пощастило нічого захопити, вони всі зникли. Поїзд простояв на місці більш як 3 год., аж поки потім вернувся в Одесу, куди одвіз усіх поранених.

Курьєрський поїзд № 2, уже з новим складом вагонів, прибув у Київ в 3 год. 10 хв. після півдня, запізнившись на цілі 5 год.

Залишня поліція вжила всіх заходів, щоб аловити тих „експропріаторів“, і е чутка, що вже двоє спіймано.

За кордоном.

Сполучені штати.

Боротьба уряду з трестами (спілками капіталістів) з кожним днем стає все більше і більше рішучою. Цими днями президент Рузвельт має розпочати поїздок по країні, під час якої він обіде цілий ряд штатів. Він вже склав план промов, які має вилосити в різних містах. Головною темою промов буде питання про трест. Сеть чутка, що Рузвельт заявить в цих промовах, що уряд завзято боротиметься з трестами й уживе всіх заходів, аби звичити силу цих експлуататорів. Одночасно президент годе відозву до конгресу, в який теж буде оголошено віну трестам. Уряд окремих штатів теж вживають рішучі заходи. Так, губернатор штату Алабама скликав на другу позовну октябрі спеціальну парламентську сесію для обміркування питання про боротьбу з залізничним синдикатом. Ця війна проти казайських сил, очевидно, дуже турбує капіталістів, і вони уживають своїх заходів. Цими днями в маєтку відомого Генрі Роджерса одбулася нарада керманців нафтового тресту. В нарадах брало участь багато видатних юристів. Постановлено оновити склад дирекції тресту, арич теперішні керманці тресту—Рокфелер, Роджерс, Фляглер, Прат і инш. мусять одступити на другий план. Думка реорганізації тресту належить самому Рокфелеру, який гадає, що зі зміною особ зникне й неапетив, яку викликав проти себе трест.

Хоча до президентських виборів лишилось ще шістьога рокі, але питання про особу нового президента вже хвилює політичні кола Сполучених Штатів.

Чи виставить Рузвельт свою кандидатуру вторге, чи ні—ось питання, яке цікавить всіх. Його прихильники влантовують вразкові плекісцити в типових округах, щоб довідатись, наскільки його політика користується популярністю серед людуности. Результати цих плекісцитів показують, що Рузвельт ще й тепер користується великою прихильністю. Так, газета „Chicago Tribune“ зашала видатних діячів републиканської партії всієї країни, якої вони думка про політику теперішнього президента.

3 4500 відповідей, одержаних редакцією, 4000 висловлюються за Рузвельта.

Італія.

В свій час в газетах вже повідомлялось про те, що на папері покійового італійського міністра-президента Франческо Крісіні накладено арешт в день його смерті. Уряд хотів цим затримати оголошення записок Крісіні, аміст яких міг справити багато неприєм-

способу на те, щоб перенести його в бажане „небатьє“. І коли щось нове можна добачити в сій свіжій партії сикофантської літератури, то хіба тільки упрощення П-манер, більша „откровенність“ приємов“. Порівняти хоч би висання того пана Т. Ф. з трактатом про українство, який був—не так дуже й давно—прикрасив сторінки того ж „Києвлянина“ мід шановний професор славістики Т. Флоринський з нагоди першої української „маніфестації“ на київським археологічним з'їзді 1899 р. Так не давно—а ріжниця сильна. Не скажу, щоб і трактат проф. Флоринського не мав де яких сильних прикмет. Ні, він теж мав букет не стільки академічний, скільки управи благочинія. Але все ж ріжниця величезна. Модернізм, очевидно, не лишився без впливу і на (сь позволено сказати) літературу охрани. Се вже справді „нагі душі“, без усякого навіть фігового листка. Горохове пальто заступило потребу всяких таких прикрас, і „переопішка цінностей“ викинула з інвентаря сих (за позволенням кажучи) літературні всякі навіть далекі сліди літературного доброго тону. Очевидно, він в теперішні щір часи непотрібна завада, яка перешкоджає тим, для кого признаються сії писання, ка, відразу зрозуміти сказане та зміркувати, чи знайдеться в зібраних матеріалі „состав преступления“.

По за тим все таке старе, що навіть аж прикро за сії „горохові пальти“ в ролі літератури. І таке незале. Не прислужається вони пером нацелуству... Перша точка—голослові завірення, що всі аргументи, все писане з становища аргументу—все се неправда. Пановє Т. Ф. запевняють, готові присягнути на гім. Дуже се категорично, але чи переконують кого—не знати... Бо

навіть начальство не хоче вірять на слово, а вимагає фактів. А підім між факти—небезпечно: як раз погу аломим! Крамольна ся стихія—наука, небезпечно за нею зачіпається. І нікаторої піддержки від неї! Років зо два вже тому, як якийсь „отець отечества“ аказивав в „Новом Времені“ київський і харківський університет і київську академію, аби сильними силами ввели в чисту воду і доказали, що все написане мною в „Летопісній України“—неправда. Яке вдячне завдання—і щож? ніхто не схотів сям зайнятись. І приходиться агентам охрани самим промишляти. А при їх малім освітнім цензі як се небезпечно—самі посудіть. От той Т. Ф. попорубав висловити ніс по-за голослові дтверження, що все неправда, що українці говорять, і заявив, що се неправда, будім же небудь на університетах викладають „на мѣстных языках“. Спокусив його чорт!

Проф. Флоринський сього б ніколи не написав. Правда, в своїм трактаті про українство він теж наколотив гороху з капустою, але такої дурниці ніколи б не уструнувся: знає твердо, що в Праві єсть університетський, на „мѣстномъ языкѣ“, в Кракові польський, у Львові українсько-польський, і т. ин. А от горохове пальто з буквами Т. Ф. в пароксими „усердія“ єє заперечило. Прискорбю! Я ж умисно не заходив в такі далекі справи, як, напр., відносини фляманської мови до французької в Бельгії, або языки відносини в Швейцарії, бо горохові пальто може й не знатись ще про існування фляманської мови. А про Прагу, Львів, Краків, де тепер і не протовпнися від агентів охрани, думай, що й вони знають. Та, видно, помнянся.

Пункт другий—крайня небезпечність

українства. Українці хотять відірватись від Росії, заложити українську республіку, мають уже й готових кандидатів на українського гетьмана, і т. д., і т. д. Боже мій, яка старина! Відкоди ведуться поголоски про українських гетьманів, про заміри „відлучити гадячий повіт від полтавської губернії і утворити з нього окремий штат“. Найстаріші горобці, що мають гніздя на старокиївським участку, чули се ще тоді, як сиділи ще в батьківських гніздах. Скільки тих „кандидатів на гетьманів“ від Репнітих до Гаалаганів, вимашлених ріжними „ошасителями отечества“, прожило і помирало без всякого „оказательства“. І що же може зробити адміністрація, чого вже не зробила? чого не видумала несповійна совість московських централізаторів, щоб виврати всі такі страхи „з корінем“—зничити самий дух українства? От „Буде“ друкує тепер „Свод указаний, данихх итѣкоримъ изъ арестованныхъ по дѣламъ о государственнѣхъ преступленіяхъ“, азданий в 1879 році київською жандармерією. Преінтересне „сочиненіє“. Як широко вони свою мережу розпростерли! кого тільки не уловили! Поставили собі завданням вибрати всіх живих, мертвих і ненароджених українських земляків, на Україні і не на Україні сущих. Не тільки живих, а й усі трупи українські перелічили, як Шевченків Шафарик. Скільки дотепу і сисної штуки на те ужали! Кожному що могли припшляти—як не революційну українську пропаганду, хоч революційний „образъ мыслей“, як не ширення недоволених княжок, то хоч давнина грошей на недоволених ціли. Та щож—„высшее начальство“ не призначило можливим щось зробити з сям трактатом і сховало його „під сукно“, де воно й чекало, аж д. Богучарський

його уже для цікавого потомства. І справді, що його було робити з сям реестром людей заіозрозених не так в революційнім, як просто в українським „образъ мыслей“? Що робити з обвинуваченими, з яких одному можна доказати хіба, що він доводить пробування не великоросів, а українців в Київщині за княжчі часів, другий висяєне літературу української традиції в ХУ—ХУІІ в., третій доказує, що в народній школі українські діти не розуміють великоросійської мови і наука їде далеко раціональніше на мові українській? Правда, розмотуючи всі такі й інші фактичні помічення й констатації, прийдєть зьогично до виводів уже достатньо неприємних для оборонців нівеляційної й централізаційної політики—до поступатий повноти культурної і національного розвою, національно-територіальної автономії, перетворення централістично-бюрократичного режиму на федеративний. Але хто ж тут винен окрім самого факту істновання української народности, введеної силою історичних обставин в рамки Російської держави? Викоріювати український „образъ мыслей“ серед 30-и мільйонної української людуности сєї держави—значить розширити границі правительственной опіки до безграницности, силкувати „обняти необъятное“. І „высшее начальство“—кінце кінцем мусіло переконатися, що розширати мережу для уловлення таких „українсько-мыслящих“—значить робити її цілком нездатною до нічого. Не кажучи вже, що навіть ті далші поступатки українства; автономізм, федералізм, розвій національного українського життя—зовсім не поручуть державній нації російської держави, а тільки хоробливі, гіпертрофовані апетити її самодержавної бюрократії. Добре організована феде-

Мих. Грушевський.
За українські теми.
Грім—та не з тучи...
Коли б хто з моїх земляків, зневірний і малодушний, став шукати на небі чи на землі знаменія, яке б сказало йому, чи українство живе й розвивається, чи тільки дрейгає в передсмертних конвульсіях, я б мабуть не міг вказати йому під теперішню хвилю більше вірного, більше надійного знаку, як той врівсяких „істинно-російських“, „істинно-польських“, „істинно-сикофантських“ і „істинно-ренегатських“ голосів, який останніми часами піднявся на українство. На мертвого собаки не брешуть. Видко, чується в українській силі, рух, життя, коли страшатись ним, чи сподіваються пострашити кого треба, для одержання „знаков“ (мабуть монетних), установлених за спасеніє погбаючаго вт волнах“ російського отечества. „Со стороны видяте“.
На новоремесльским капітолію засичали найбільші гусаки, і за ними піднесла крик всяка птиця, аж до казкової райської птиці „Гамаюн“ (навіть така знайшлася в новоремесльскому звірніці). Інші також хто чим багатий... Наш випробований домашній приятель за браком якоїсь ліпшої гардероби справив собі горохове пальто, скромно підписане буквами Т. Ф. і відкрив перед ним стовпці свого органа — трай походний марш на Україну. „І пішла писать губернія“...
Розуміється, в тім губерньским писанню не знайдеш багато нового; мало його, дуже мало. Та й не диво. „Посильня ихъ были вити“, що точили свої сикофантські пера на українським питанням, а не могли вказати начальству вірного

ностей де-яким ще живим політичним діячам.

Тепер ці записки буде повернено родині Крісті, й їх незабаром буде надруковано. Однак, де які частини цих мемуарів кудиś безслідно зникли, не вважаючи на те, що деякі люди запечатали початково державного комісара. Так, наприклад, знайшли про італійський похід, якого Крісті називав „la grande infamie“ (велика ганьба). Цей розділ був надзвичайно цікавий, а в конверті, в якому перебували всі документи про цю епоху, нічого, крім звичайного газетного паперу, не знайдено. Найцікавішим буде перший том, який охоплює весь революційний період діяльності Крісті, його листування в Гарібальді та Мадзіні і т. д.

Цей том був цілком готовий до друку ще за життя самого Крісті. Менш розроблені інші томи, яких Крісті не встиг довести до ладу.

В СУДІ.

Справа про вбивство генерала Лазаренка. (Київський окружний суд).

19 септембра в київському окружному суді, під проводом д. Тарновського, розглядалася при великій кількості публіки справа про вбивство одностовпного лікаря генерала Лазаренка. Підсудних 5 душ—Митрофан Сенкевич, Митрофан Піддубний, Антін Кравченко, Кузьма Чеченів та Лизавета Козловська.

З давніх анімів обвинувачення справа уявляється ось в якій формі. Близько 12 мая 1906 р. в Києві знайдено було вбитим в своїй квартирі, по Вел.-Володимирській, в домі № 29, лікаря ген. Лазаренка. Малюк помешкання з 5 кімнат в першому поверсі, покійний жін в квартирі сам, псуваючи до себе куховарку та кухарку тільки тоді, коли він їх сам кидав. Живучи дуже замкнено, покійний ні з ким не знався, а в один зналомство тільки з проститутками; який часто-густо позичав гроші. Труп покійного знайдено на підлозі, в передкозлі, в калюжі крові. Біля трупа лежав одчужений маленький ніжик, а під трупом—безграмотно написаний лист на адресу вельбички. В цьому листі якось Четвериков повідомляла Лазаренка, що вона має працювати в Москві до Києва й прохала сказати посланицю, коли його, Лазаренка, можна застати вдома. Вел. квартира покійного носила на собі сліди розгрома; всі шафи були однінені, близина та речі валилися на підлогу. Експерт сказав, що покійний умер коло півночі.

6 лютого того ж року в Києві, на Сіпінській базарі арештовано було за бешкет мідяниця Митрофан Сенкевич. Коли Сенкевича привели в старостинський участок, він сказав, що знає всіх учасників вбивства Лазаренка; що і сам він теж брав участь в убивстві й що він хоче у всьому покаятися. Далі—він розказав, що живучи в Києві й займаючись столярством, він торік став на роботу до майстерні Козловського. Працюючи там, він незабаром дуже близько познайомився з дочкою Козловського, Лизаветою. Живучи проституцією, Лизавета Козловська завжди мала гроші й позичала їх Сенкевичу. В перших числах мая 1906 р. Козловська сказала Сенкевичу, що на Вел.-Володимирській живе на самоті „багатий генерал“, з яким вона раніше жила, й запропонувала Сенкевичу якусь вбиту генерала, щоб пограбувати гроші, але Сенкевич тоді на це не згодився. Через кілька днів до Козловської прийшли Піддубний, Кузьмиський й якийсь „Сашко“, привічав якого він не знав. Козловська, очевидно, ранише змовилася з Піддубним, Кузьмиським та „Сашком“ про те, як увійти в квартиру Лазаренка. При лому ж, Сенкевич, Козловська написала листа до Лазаренка од неіснуючої Четверикові, сказавши Піддубному, Кузьмиському та „Сашкові“, що вони однесуть листа до Лазаренка й вб'ють його в ту хвилину, коли той очинить двері, щоб взяти листа. Вечері того ж дня всі вони пішли в Вологовортський садок, де вони повинні були зійтись ще з двома учасниками вбивства—Кравченко та Чеченівом. Заставши їх на місці, вони поставили, що в Чеченів та Лазаренка ввійду Козловська, Чеченів та „Сашко“, а решта чекатимуть на вулиці. Коло 10 год. а решта чекатимуть на вулиці. Коло 10 год. а решта чекатимуть на вулиці. Коло 10 год. а решта чекатимуть на вулиці.

Чеченів та „Сашко“ ввійшли в квартиру Лазаренка й розказали, що коли вони поновили білі двері квартири Лазаренка, й

невідомої партійності. Уповноважених од волостей та гмін по 40 губерній європейської Росії та 7 губерній Польщі вибрано 14,931, між ними 39 „союз руського народа“, 1 „окраїнного руського союзу“, 9 правого порядку, 32 близьких до октябристів, 50 октябристів, 6 мирообновленців, 5 близьких до кон.-демократів, 130 кон.-демократів, 19 трудовиків, 6 селянської спілки, 113 соц.-демократів, 24 соц.-революціонерів, 3 мусульманського, коло, 33 поміркованої мусульманської фракції, 274 націоналістів, 229 народівців, і близьких до них, 1 клерикальної поліської партії, 180 поступової естонської партії, 178 латвійських реформістів, 919 називають себе монархістами, 3,834 правими, 843 поміркованими, 2 консерваторами, 31 вважають себе за крайніх лівих, 1,370 лівих, 11 близьких до лівих, 6 соціалістів, 1 ліберал, 246 поступовців, 4,239 безпартійних, 2,194 невідомої партійності.

Уповноважених од робітників по 25 губерній європейської Росії та 2 губернії Польщі вибрано 1,481; між ними 7 „союз руського народа“, 2 октябристи, 5 близьких до кон.-демократів, 20 кон.-демократів, 174 соц.-демократів, 25 соц.-революціонерів, 2 естонських поступовців, 1 трудовик, 1 лівіший за кон.-демократів, 36 народівців, 10 називають себе крайніми правими, 37 монархістами, 154 правими, 182 поміркованими, 198 вважають себе за лівих, 12 крайніх лівих, 18 поступовців, 21 соціаліст, 221 безпартійних, 355, невідомої партійності.

Судові справи. В „Руськомъ Инвалиді“ видруковано приказ московського генерал-губернатора Гершельмана про те, щоб вилати воєнно-окружному суду 92 солдатів салюбів, яких обвинувачують в тому, що вони склали організацію, щоб викладати в іюні р. 1906 повстання в любецькому лагері.

„Нов. Вр.“ пишуть з Кострома, що предсідателя земської управи Шуаєнікова та членів управи Перелешина, Кривоногова й Готовцева тягнуть до суду за ширення нелегальних видань.

Кременчук, 19 септембра. Харківська судова палата за ширення виборської відозви присудила козака Покраса до тюрми на шість місяців. Пархоменка та Тремка виправдані.

Вологда, 20 септембра. Арештант, який убив 4 септембра тюремного надзирателя, віддано воєнно-окружному суду.

Петербург, 20 септембра. Московський губернатор тягне Пуришкевича до відповідальності за образи на папері.

Смертні кари. Проскуров, 19 септембра. За городом повішено прусаженого воєнним судом Бурдєйного. Палача виписували для цього з Києва.

Діяльність адміністрації. Тифліс, 19 септембра. Генерал-губернатор оштрафовав на 400 карб. жителів двох сіл горькогірського повіту за переховування робітників.

Петербург, 19 септембра. Редактора „Руси“ оштрафовав на 1000 карб. за перерудку замкати з нелегального видання.

Петербург, 20 септембра. Петербурзький градоначальник оштрафовав редактора „Руського Знамени“ Дубровина за надрукування статі „Патріоти і вимбляні“—на 1,000 карб., і редактора „Рѣчи“ Харктона за видруковувану статю 19 септембра під заголовком: „Петербургський градоначальник і руська конституція“—500 карб.

Труси та арешти. Петербург, 19 септембра. „Руси“ пишуть з Твері, що вночі в бурашевській зем-

ській колонії для божевільних зроблено трус. Два ескадрони драгунів, ордин стражників та жандарм оточили Бурашевську. Зразу зробили трус в колонії для малодітніх, а потім в бурашевській колонії, в квартирах лікарів та інших служб. Нічого, крім декількох легальних брошур, не знайдено. Арештовано студента Артем'єва, двох паночок, які не хотіли сказати свого прізвища, лікаря Архангельського та колишнього земського служачого Митропольського, який був у Архангельського в квартирі.

В Петербурзі, на Васильєвському острові в різних кватірах арештовано 18 чоловіка, на яких думають, що вони належать до нової організації „група максималістів в спілці з с.р.“, знайдено плани і печатку організації.

Сизрань, 20 септембра. Арештовано селян села Комаровки, які убили поміщика Насакіна; де-які з п'яти призналися, що вони думали найти в забратній залізній скринці 40,000 карб., які діяли небезпечно за проданий маєток, але знайшли тільки 300 карб.

Ананьєв, 20 септембра. Арештовано учасників убивства Баумана.

Вологда, 20 септембра. 18 септембра викрити друкарню соціалістів-революціонерів. Арештовано жіночку, яка була в друкарні і проживала по фальшивому паспорті.

Убивства грабжми та напади. Одеса, 19 септембра. По останнім звісткам в згорішньому багажному вагоні кур'єрського поїзду з 28 мішків простої та рекомендованої кореспонденції зберігся тільки один, якого посилали в Вінницю. Така піла, тільки дуже обгоріла; в ній було коло семи тисяч кредитними білетами та залізничними документами. Білетів і документи згоріли. Цим поїздом думали одарити в Київ 200,000 карб., але умовини змінилися. В околицях Одеси арештовано 9 чоловіка, на яких думають, що вони брали участь у нападі. Жандарський унтер-офіцер Камершин помер.

Одеса, 20 септембра. Тяжко поранено у власній крамниці на Арнаутській вулиці торговця Мусмана, який одмовився дати грошей грабжникам.

Чернівці, 20 септембра. В селі Морозівці зроблено озброєний напад на оселю земельного власника Финенка; поранено сестру Финенка та робітника.

Тифліс, 19 септембра. „Кавказ“ телеграфують, що мюшкрьський поліцейський пристав в кубинському повіті мав перестрілку з шайкою дагестанських робітників, які уткнули з дербенської тюрми. Привідно шайка та другий робітник тяжко поранено, трох убито і одного взято не пораненим. Всіх шестеро доставлено в город Кубу. З стражників ніхто не постраждав.

Омськ, 20 септембра. В канцелярії телеграфної контори вранці, під час роздачі залуванця, втривалися 3 злочинці, убили казначея Пахотина і тяжко поранили трох та лежко двох телеграфних чиновників та михо одну жіночку. Один злочинець, не успівши втікти, застрелився в канцелярії, інших двох, які забрали скриняку з грішми, затримано на вулиці; один з них—колишній ученик омської гімназії, 16 років.

Бомби. Севастополь, 20 септембра. В будинку Іванових, в квартирі селянина Хоменка, члена боевої організації, знайдено ще 9 бомб, 5 фальшивих стурбульовок, склад патронів, прокламацій та книжків.

Симбірськ, 20 септембра. Декілька хлопчиків, гуляючи на центрі, знайшли бомбу, яка вибухла і лежко поранила одного хлопчика.

Щоді знайшлися очіти тратити енергію державної машини на повторювання таких „покушеній сь негодними средствами“. Так але не думаємо ми навіть про російську бюрократію, і те що удаєся Юзефовичам-старшим, навряд чи удаєся їх потомкам і посполиткам, Spass gilt nur einmal, як каже німецьке прислів'я („штука удаєся тільки один раз“). І тому весь гвалт сифофантської охрани мабути нікого не зважає. Се „громъ не изъ тучи, а изъ навозної кучи.“

Бомби різного калібру, випущені цю нікого не зачепляють. Між нами нема кандидатів ні на гетманів чи президентів української республіки, ні на міністрів чи намісників України. Миримося з долею все життя наше не мати ніякого авторитету в очах панків в горохових пальто. Не маємо претензій до тих лаврів, що ростуть в оранжереях „Кіевлянина“ і зрікаємося всяких вигод, які можна мати з получення титулу професора університету з функціями агента охрани.

Ми рядові робітники України, які поставили по силам нашим вигладити шкоди, заповідні летаргією давніших поколінь, зарочарованих страшними очима бюрократичного удава. Ми відчуваємо самі дуже живо нашу нечисленність і слабкість наших сил розміром до великості нашого завдання, до великості нашої національної маси. Але ми знаємо, що за нами стійкий, непереможний, непобідимий потреби нашого народу, стримані, але не вбиті. За нами сила вікових традицій, сила інстинкту національної самоохорони. Знаємо, що всі ми під Богом ходимо і під начальством живемо, але діло, якому служимо, лежить „за предьлами досягаємости“. Знаємо, що після того, як одна частина України досягла всієї повноти національного життя, воно стало тільки питанням часу і для переваж-

ної маси українства, що живе під опікою російської начальства, і на місце кожного з нас народня стихія потрапить поставити наступника. І тому „страха ихъ не убоимся ниже смутимся“. Ukraina fata da se! Україна своє осягне...

Ми, певно, розуміємо і сей нинішній гнів та роз'ярєння в істинно-сифофантських сферах. Компанія, що задумала гіденько поховати живого мерця, побачила, що сей мерць як раз ворується й встає... Люде, що ціле життя жили ултиском українства, цювали неустано на нього всякі начала і власти, зробили з того своє ремесло, на нім оснували свій добробут, тишилися нарістати надією на могилі українства очинити „тризну велию“, з усильною порцією „вина і елея“, і знаками оглячі за спасеніє отечества.—бачуть, що українство живе, підніється, і навіть начала і власти, заняті більш важними для них справами, починають тратити охоту слухати їх всевижайших донесеній. „Есть отъ чего въ отчаяніє придти!“

Та що робити! Все, що спекулюють „на пониженіє“, на упадок курсу людського життя, безперечно можуть вигравати часами—в хвилях упадку людського духу, але кінєць кінець виграють ті тільки, що грають „на повышеніє“ його. Курси людського розвою, фонди людського духу, хоч з хвилями ослаблення, ідуть неустано вгору, і побідниками нічим бувають ті, хто свої змагання, свою діяльність опирають не на низьких інстинктах насильства, гнету, обскурантизму, а на благородних змаганнях людського духу до свободи й розвою. Трохи оскорше—чи трохи пізніше, тільки в мім і питання.

Криворівня, 29 VIII 907.

(Літер. Наук. Вістник 1907 року к. VIII—IX).

радна держава може визначитися сильнішою будовою, більшим розвоюм державних сил, навіть значнішою силою екстензивною, ніж держава самодержавна або деспотична (порівняти Федеральну Америку хоч би з Росією). Але про се вже не знаю, чи „вищеє начальство“—се зміркувало.

Недовіря його до сифофантських поглядів до походу на українство не могло не збільшитися ще третім пунктом, що незмінно фігурує в тих сифофантських писаннях против українства, давніших і новіших—включюю до вчорашніх против-українських писань. Сей третій пункт становлять заперечення в тім, що українство—се видумка купки фантастів, без ґрунту і кореня чи то в широких кругах української суспільності, чи то в народних масах. Українська літературна мова—се видумана мова, її ніхто з українців не розуміє, з неї сміються самі українці, чи то радощі, „малороссов“, український народ з погордою дивиться на українську книжку; він не хоче української школи, бажає великоруської; українську проповідь він вважає заглузування з його; української літератури нема, а єсть якісь маньяки, які пишуть дурниці на якісь жаргоні; української науки нема, і т. д.

Все се пишеться разом з страханнями про всякі небезпечні плани українства й його грізні переспективи,—навіть в тих самих статях, і автори їх не підозрівають, що навіть вище начальство може зробити пехитрий льогічний вивід: коли українство фантазія маньяків, коли воно не має ніякого ґрунту в суспільності, коли з нього сьміються самі українці то кому ж може воно бути страшені, яка шкода може бути від цих маньяків, яких сміхотворність їх змагань і писань саме найліше їх імідує, робить не-

шкідливими? Ніщо се вбиває так як смішність, і коли „більшість малороссов“, по запереченням цих публіцистів, посьміється з тих всіх номоводних українських видумок, то чим же тут журитися, і для чого утруджати начальство? Видумкама, безглуздо, недоречно можна накинати купці пеклохатів, а не цілий многомільйонний суспільности. Життя іде в напрямі улепшення, упрощення, вигоди (удобства), і як се може бути, щоб український народ, українська суспільність, маючи—як кажуть ці публіцисти—вповні й рідну мову, літературу, науку великоруську, організовану школу великоруську і все таке інше, забалакала якихось групок на вербі, схотіла втягнати якоїсь дурної, небудованої, якогось волапоку, видуманого кущою фантастів, наперекір всяким заборонам, карам, налікам? Воляхоті, еперантів ніхто не говить, ніхто не переспідує, а про те вони зостаються в гравілах тісних кружків і не мають ніяких надій стати живою мовою якоїсь суспільности. І всі ті, що страхують начальство українством, а заразом доводять його слабкість, фантастичність, безгрутовість—одно з двох: або непотрібно страшати начальство для осягнення „знаків установлєних для спасенія отечества“ або брешуть в своїй характеристіці українства. І коли вони думають, що начальство свої противярчності не добає, то не знати, чи не покажуться начальство в дійсности мудріше, ніж вони думають.

Правда, шунт другий (про небезпечність українства) вони звертають більше на адресу начальства, а пункт третій (про його слабкість і безсновність)—на адресу суспільности. Але крім того, що такі дії реяцій, зложеної разом, нейтралізують себе без остатку,—навіть всі ці предстванення на адресу суспільности

невідомої партійності. Уповноважених од волостей та гмін по 40 губерній європейської Росії та 7 губерній Польщі вибрано 14,931, між ними 39 „союз руського народа“, 1 „окраїнного руського союзу“, 9 правого порядку, 32 близьких до октябристів, 50 октябристів, 6 мирообновленців, 5 близьких до кон.-демократів, 130 кон.-демократів, 19 трудовиків, 6 селянської спілки, 113 соц.-демократів, 24 соц.-революціонерів, 3 мусульманського, коло, 33 поміркованої мусульманської фракції, 274 націоналістів, 229 народівців, і близьких до них, 1 клерикальної поліської партії, 180 поступової естонської партії, 178 латвійських реформістів, 919 називають себе монархістами, 3,834 правими, 843 поміркованими, 2 консерваторами, 31 вважають себе за крайніх лівих, 1,370 лівих, 11 близьких до лівих, 6 соціалістів, 1 ліберал, 246 поступовців, 4,239 безпартійних, 2,194 невідомої партійності.

Уповноважених од робітників по 25 губерній європейської Росії та 2 губернії Польщі вибрано 1,481; між ними 7 „союз руського народа“, 2 октябристи, 5 близьких до кон.-демократів, 20 кон.-демократів, 174 соц.-демократів, 25 соц.-революціонерів, 2 естонських поступовців, 1 трудовик, 1 лівіший за кон.-демократів, 36 народівців, 10 називають себе крайніми правими, 37 монархістами, 154 правими, 182 поміркованими, 198 вважають себе за лівих, 12 крайніх лівих, 18 поступовців, 21 соціаліст, 221 безпартійних, 355, невідомої партійності.

Судові справи. В „Руськомъ Инвалиді“ видруковано приказ московського генерал-губернатора Гершельмана про те, щоб вилати воєнно-окружному суду 92 солдатів салюбів, яких обвинувачують в тому, що вони склали організацію, щоб викладати в іюні р. 1906 повстання в любецькому лагері.

„Нов. Вр.“ пишуть з Кострома, що предсідателя земської управи Шуаєнікова та членів управи Перелешина, Кривоногова й Готовцева тягнуть до суду за ширення нелегальних видань.

Кременчук, 19 септембра. Харківська судова палата за ширення виборської відозви присудила козака Покраса до тюрми на шість місяців. Пархоменка та Тремка виправдані.

Вологда, 20 септембра. Арештант, який убив 4 септембра тюремного надзирателя, віддано воєнно-окружному суду.

Петербург, 20 септембра. Московський губернатор тягне Пуришкевича до відповідальності за образи на папері.

Смертні кари. Проскуров, 19 септембра. За городом повішено прусаженого воєнним судом Бурдєйного. Палача виписували для цього з Києва.

Діяльність адміністрації. Тифліс, 19 септембра. Генерал-губернатор оштрафовав на 400 карб. жителів двох сіл горькогірського повіту за переховування робітників.

Петербург, 19 септембра. Редактора „Руси“ оштрафовав на 1000 карб. за перерудку замкати з нелегального видання.

Петербург, 20 септембра. Петербурзький градоначальник оштрафовав редактора „Руського Знамени“ Дубровина за надрукування статі „Патріоти і вимбляні“—на 1,000 карб., і редактора „Рѣчи“ Харктона за видруковувану статю 19 септембра під заголовком: „Петербургський градоначальник і руська конституція“—500 карб.

Труси та арешти. Петербург, 19 септембра. „Руси“ пишуть з Твері, що вночі в бурашевській зем-

ській колонії для божевільних зроблено трус. Два ескадрони драгунів, ордин стражників та жандарм оточили Бурашевську. Зразу зробили трус в колонії для малодітніх, а потім в бурашевській колонії, в квартирах лікарів та інших служб. Нічого, крім декількох легальних брошур, не знайдено. Арештовано студента Артем'єва, двох паночок, які не хотіли сказати свого прізвища, лікаря Архангельського та колишнього земського служачого Митропольського, який був у Архангельського в квартирі.

В Петербурзі, на Васильєвському острові в різних кватірах арештовано 18 чоловіка, на яких думають, що вони належать до нової організації „група максималістів в спілці з с.р.“, знайдено плани і печатку організації.

Сизрань, 20 септембра. Арештовано селян села Комаровки, які убили поміщика Насакіна; де-які з п'яти призналися, що вони думали найти в забратній залізній скринці 40,000 карб., які діяли небезпечно за проданий маєток, але знайшли тільки 300 карб.

Ананьєв, 20 септембра. Арештовано учасників убивства Баумана.

Вологда, 20 септембра. 18 септембра викрити друкарню соціалістів-революціонерів. Арештовано жіночку, яка була в друкарні і проживала по фальшивому паспорті.

Убивства грабжми та напади. Одеса, 19 септембра. По останнім звісткам в згорішньому багажному вагоні кур'єрського поїзду з 28 мішків простої та рекомендованої кореспонденції зберігся тільки один, якого посилали в Вінницю. Така піла, тільки дуже обгоріла; в ній було коло семи тисяч кредитними білетами та залізничними документами. Білетів і документи згоріли. Цим поїздом думали одарити в Київ 200,000 карб., але умовини змінилися. В околицях Одеси арештовано 9 чоловіка, на яких думають, що вони брали участь у нападі. Жандарський унтер-офіцер Камершин помер.

Одеса, 20 септембра. Тяжко поранено у власній крамниці на Арнаутській вулиці торговця Мусмана, який одмовився дати грошей грабжникам.

Чернівці, 20 септембра. В селі Морозівці зроблено озброєний напад на оселю земельного власника Финенка; поранено сестру Финенка та робітника.

Тифліс, 19 септембра. „Кавказ“ телеграфують, що мюшкрьський поліцейський пристав в кубинському повіті мав перестрілку з шайкою дагестанських робітників, які уткнули з дербенської тюрми. Привідно шайка та другий робітник тяжко поранено, трох убито і одного взято не пораненим. Всіх шестеро доставлено в город Кубу. З стражників ніхто не постраждав.

Омськ, 20 септембра. В канцелярії телеграфної контори вранці, під час роздачі залуванця, втривалися 3 злочинці, убили казначея Пахотина і тяжко поранили трох та лежко двох телеграфних чиновників та михо одну жіночку. Один злочинець, не успівши втікти, застрелився в канцелярії, інших двох, які забрали скриняку з грішми, затримано на вулиці; один з них—колишній ученик омської гімназії, 16 років.

Бомби. Севастополь, 20 септембра. В будинку Іванових, в квартирі селянина Хоменка, члена боевої організації, знайдено ще 9 бомб, 5 фальшивих стурбульовок, склад патронів, прокламацій та книжків.

Симбірськ, 20 септембра. Декілька хлопчиків, гуляючи на центрі, знайшли бомбу, яка вибухла і лежко поранила одного хлопчика.

Щоді знайшлися очіти тратити енергію державної машини на повторювання таких „покушеній сь негодными средствами“. Так але не думаємо ми навіть про російську бюрократію, і те що удаєся Юзефовичам-старшим, навряд чи удаєся їх потомкам і посполиткам, Spass gilt nur einmal, як каже німецьке прислів'я („штука удаєся тільки один раз“). І тому весь гвалт сифофантської охрани мабути нікого не зважає. Се „громъ не изъ тучи, а изъ навозної кучи.“

Бомби різного калібру, випущені цю нікого не зачепляють. Між нами нема кандидатів ні на гетманів чи президентів української республіки, ні на міністрів чи намісників України. Миримося з долею все життя наше не мати ніякого авторитету в очах панків в горохових пальто. Не маємо претензій до тих лаврів, що ростуть в оранжереях „Кіевлянина“ і зрікаємося всяких вигод, які можна мати з получення титулу професора університету з функціями агента охрани.

Ми рядові робітники України, які поставили по силам нашим вигладити шкоди, заповідні летаргією давніших поколінь, зарочарованих страшними очима бюрократичного удава. Ми відчуваємо самі дуже живо нашу нечисленність і слабкість наших сил розміром до великості нашого завдання, до великості нашої національної маси. Але ми знаємо, що за нами стійкий, непереможний, непобідимий потреби нашого народу, стримані, але не вбиті. За нами сила вікових традицій, сила інстинкту національної самоохорони. Знаємо, що всі ми під Богом ходимо і під начальством живемо, але діло, якому служимо, лежить „за предьлами досягаємости“. Знаємо, що після того, як одна частина України досягла всієї повноти національного життя, воно стало тільки питанням часу і для переваж-

ної маси українства, що живе під опікою російської начальства, і на місце кожного з нас народня стихія потрапить поставити наступника. І тому „страха ихъ не убоимся ниже смутимся“. Ukraina fata da se! Україна своє осягне...

Ми, певно, розуміємо і сей нинішній гнів та роз'ярєння в істинно-сифофантських сферах. Компанія, що задумала гіденько поховати живого мерця, побачила, що сей мерць як раз ворується й встає... Люде, що ціле життя жили ултиском українства, цювали неустано на нього всякі начала і власти, зробили з того своє ремесло, на нім оснували свій добробут, тишилися нарістати надією на могилі українства очинити „тризну велию“, з усильною порцією „вина і елея“, і знаками оглячі за спасеніє отечества.—бачуть, що українство живе, підніється, і навіть начала і власти, заняті більш важними для них справами, починають тратити охоту слухати їх всевижайших донесеній. „Есть отъ чего въ отчаяніє придти!“

Та що робити! Все, що спекулюють „на пониженіє“, на упадок курсу людського життя, безперечно можуть вигравати часами—в хвилях упадку людського духу, але кінєць кінець виграють ті тільки, що грають „на повышеніє“ його. Курси людського розвою, фонди людського духу, хоч з хвилями ослаблення, ідуть неустано вгору, і побідниками нічим бувають ті, хто свої змагання, свою діяльність опирають не на низьких інстинктах насильства, гнету, обскурантизму, а на благородних змаганнях людського духу до свободи й розвою. Трохи оскорше—чи трохи пізніше, тільки в мім і питання.

Криворівня, 29 VIII 907.

(Літер. Наук. Вістник 1907 року к. VIII—IX).

радна держава може визначитися сильнішою будовою, більшим розвоюм державних сил, навіть значнішою силою екстензивною, ніж держава самодержавна або деспотична (порівняти Федеральну Америку хоч би з Росією). Але про се вже не знаю, чи

Театр і музика.

Тратр грамотности.

Пієса „Житийське море“, яку виставляла трупа М. К. Садовського 18 сеп-тября, на нашу думку, далеко не нале-жить до крашх творів небижчика Кар-пенка-Карого. Написана талановитою ру-кою великого знавця сцени, ця комедія досить спеннена (сприче скучної пер-шої дії), але разом з цим неприємно вражає глядача своєю вузькою тенде-ційністю, проповіддю шаблону, про-писної, азбучної моралі, своїм загальним моралізаторським тоном. На особі свого героя, знаменитого артиста Івана Ва-рилчченка, автор хоче доказати завжди вже відому думку, що треба бути вір-ним в відносинах до жінки, що зрада жінки—негарний вчинок, що за такої злочин чоловік повинен понести кару. Звичайно, з цим ще можна згодитись. Але автор поруч з цим ставить собі ще ширшу мету—показати, що чоловік, який може зраджувати жінку, ні до чого нез-датний з морального боку, що такий чо-ловік не має зовсім „моральної дисци-пліни“. З цієї думкою вже навряд чи можна згодитись. Невже ж справді мо-ральна гідність чоловіка тільки в тому й виявляється, як він відноситься до жінки, невже це самий крайній, самий вірний критерій за-для розпізнання сту-пеня моральності чоловіка? Згодимося нарешті й з тим досить непевним по-глядом автора. Але перед нами нове непорозуміння: свого героя драматург посилає на село набратися моральності, набувати „моральної дисципліни“. Чо-му ж—виникає мимоволі питання,—на село? Хіба село яксь панує од ріж-них моральних хороб, хіба чоловік, який дуже захоплюється жіночою кра-сою, на селі не зможе знайти спокуси за-для себе? Що Барилчченко кидав те-атр, який має так багато небезпек за-для мало стійкого в моральних прин-ципах чоловіка, це цілком натурально, але зовсім незрозуміло, чому саме він мусить тікати на село, чим село кра-ще од города?..

Хвиби автора сильно одбиваються на грі артистів. Артистам доводиться не тільки робити своє діло, але й по-зможі заглядувати помилка драматурга, доводитись витрачати багато сил, щоб нежвиї, мертві тили зробити справжні-ми, повними життя людьми, ненатураль-ні сцени й обставили повернути так, щоб вони не вражали глядача своєю несправдливістю. Мало, не всі артисти трупи М. Садовського в „Житийському морі“ були на своїх місцях. Спектакль пройшов з гарним ансамблем. Нас пря-мо здивувало, як М. К. Заньковецька з сухої, через край ідеалізованої, мало ці-кавої Марусі (жінка І. Барилчченка) зро-

била живу людину. Тільки такий над-вичайний, геніальний талант, як М. Заньковецька, може цікаво програти цю невдачну ролю й прикувати до себе за-гальну увагу глядачів. Разом з Занько-вською треба поставити М. К. Садовсь-кого, який в ролі Івана Барилчченка грав надзвичайно виразно, колоритно, сильно і в той же час цілком натураль-но, ні на хвилину не втрачаючи почут-тя артистичної міри й художньої правди. Давно вже ми не бачили М. К. Садовсь-кого в такому першому захваті, в такому артистичному натхненні, давно вже він не грав з таким запалом, огнем, з таким темпераментом. Трудно сказати, що саме краще програв М. К. Садовсь-кий, він всю ролю грав однаково гар-но але остання дія прямо шедевр в його виконанні... Дуже розумно й тала-новито грав ролю Крамарюка д. Пань-ківський. Цей молодий артист за оста-ні роки зробив надзвичайний поступ. В його грі завжди багато розуму й інтели-гентності. Правда, поки що він грає не зовсім самостійно, правда, поки що він наслідує в своїй грі корифеїв: небижчика Карпенка-Карого або Сакса-ганського,—але це не шкодить йому, це свідчить, що він має гарний арти-стичний смак і незабаром зможе стати на власні ноги... Гарно грає Мінченко (Ваня), але видно, що ця симпатична, талановита артистка ще не зовсім опанувала над своєю досить важкою ролю. В деяких місцях бажалося би більше огню, страсти, тепла, почуття (остання дія). Талановито, як завжди, програв свою невелику ролю д. Марьяненко (Хвиля). Ми б тільки радили йому краще гримуватися, а то у нього завжди виходять якісь ненатуральні очі... За-судгове похвалили нарешті й д. Коваль-ський (Усай)... Трохи неприємно вра-жали дами (д. Полянська та Хуторна) і Кактус (д. Рапахин), які, очевидно, перегравали, особливо д. Рапахин з своєю біготною, гуркотом і педоладним сміхом.

ДОПИСИ.

Г. Бар, моголівського повіту. В городі вже другий рік істнує приватна жіноча прогімназія д-ки Дуніної. Як їде вчепня в цій гімназії—трудно ще сказати, бо ревізії ще не було, а батьки різно го-ворять. Здебільшого ж скаржаться, що догляду потрібного нема за дітьми. Та це ще не біда—діло молоде і як що батьки не спатимуть, а візьмуться по-магати самі учителям, склавши „роди-тельський кружок“, то з нього вийде і гарна і корисна справа.

З початку цього року добродійка Ду-ніна встановила новий податок на тих,

що держать вступні іспити. Податок для бідних досить великий—цілх 15 карбо-ванців. Ця „дань“ тільки за те, що дит-ина держатиме іспит—неважливо від-того, чи вступить вона, чи ні. Така во-вина впала як грім на голову батькам. Але ж вони й палецем не поворухнули. Бідні мовчат, бо бояться, що пропадає рік дурно, як дитину не приймуть; багаті заплачати: ім що 15 карбованців? Є такі, що не заплачати „дані“—ці собі любень-ко посмішкуются зі всіх. А над усіма цими панує д-ка Дуніна, збираючи свої п'ятнадцять рубльовки. Чи вже ж так і далі буде? Погано почався учейний рік!

С. Мирнова, кийського повіту. 11 сеп-тября годин в 5—6 вечора, не знаят від чого занялася клуня у селянина Гриць-ка Сокура, а через кілька хвилин пала-ло вже кілька осел, бо як на те під-нявся вітер, а оселі на цьому кутку ду-же скупчені. Вітер став переносити кру-тіні соломи з вогнем на другий куток—„Рядовку“ де занялася хата селянина Олексія Рогового. Таким чином заразом вибухла пожежа на двох кутках. Люде полякалися і не знали, що робити; чи глядіть своїх дворів, чи бігти до сусідів. Привезли пожеарну машину, але вона нічого не могла подіяти, бо пожежа страшенно поширилася, а справа з по-жеарною у нас, як уже писалося в „Ра-ді“, стоїть дуже погано. Багато помогли садки. Так, на Сокурівці, пожежа в обох кінцях спалилася, коли доторіло до сад-ків; крім того не малу ролю зограла оселя селянина Рогови, де будівлі криті бляхою. За кілька годин вогонь знищив 11 хат з дворами. Погорів весь хліб; по-винесить почастило тільки те що з хат. У Грицька Сокура погоріла пасіка, а в коморі згоріло карбованців на 200 меду. Спекалося де кілька годованих свиней, а Тиміш Сокур дуже покі обличчя. Коли вже пожежа почала стихати і всі були певні, що дальше вогонь не піде, бо ві-тер притих, знавцячка занялося клуні у селян Мудрого та О. Рогового, які жи-вуть поруч з селянином Олексю Рого-вим, у котрого згоріла хата. Поки збі-глився, ті клуні вже були вогні і рятувати їх було неможливо. Погоріло все, щобу-ло в клунях. Убитку від пожежі кілька тисяч карбованців.

Сверський повіт. (На Київщині). Вже півтора місяці як не було в нашій міс-цевості дощу, що може дуже погано, од-битися на молодішій озимині—„в ру-нах“. „Коли суша протягнеться, кажуть селяне, ще трохи, то й на той рік не можна ждати доброго врожаю“. Але по-тільки буде, поки ще невідомо, а зараз на-слідки сьогорішнього недороду дуже су-мні для бідного люду, як городського так і сільського. Ціни на хліб піднялись страшенно: пуд жита коштує 1 р. 5 к.—

1 р. 10 к.,—шениці 1 р. 35 к.—1р. 50к. Мука жита продається до 1 р. 20 к., а шенишна „петльована“ од 2 до 2 р. 50 к. за пуд. Шпоно 1 р. пуд. Уже й Дума Державна не тишеть, не підбадьорює бі-дних людей, до виборів, до котрих готують-ся у нас тепер одні тільки чорносотен-ці. Уже й селяне не гомонять про зем-лю та забастовки, а покійно йдуть ко-пати панські бурки по 60 к. за мірни-ця (50 пуд.) та картоплю по 35 коп. в день..

Апатія і злість панує на селі, дякую-чи чому за малм не що для трапляють-ся пожежі: горять панські соломи, хліви стаї, горять селянські хати. Ось і 11 вересня величезна пожежа знищила в с. Рубченках, як кажуть, до чотирьох де-сятків селянських хат. Не обійшлося без „жертв“. Росказують, що ніби то спеклося 3 чоловіка та 2 дітей.

Редактор М. Павловський.

Видавець Є. Чиналеню.

ОПОВІСТКИ.

ПИСАННЯ

Осипа Юрія Федьковича

перше пове і критичне видання. Видання філологічної секції Наукового Товариства імені Шевченка т. IV. Купувати можна в конторі журналу „Лі-тературно-Наукового Вістника“.

Київ, Прорізна, 20; нв. 3.

ТЕЛЕГРАМА!

Всім передплатникам цієї газети надсилаємо зовсім даремно настольну книж-ку, повний ілюстрований преєс-курант за замовлень почтом, на роздріб го-тового мужськ. дамськ. і дитяч. вбрання, білизни і обуви, всяких модних ма-туфактури і шовкових виробів; тиснів для білизни, галантереї, речей і т. п.

Адреса: г. Лодзь, фабриканту Льву Рубашкину.

У магазині Хре- В. Н. Сироткина а 26-го шатик № 8 серпня

ДЕШЕВИЙ ПРОДАЖ

лишків сараєвських сарпніок, модних гравів, рукавичок, митенок та инш. краму. Одержані справжні оренбургсь-кі та пензенські хустки і сардинська бумазей. 100—7

Видання „Української Видавничої Спілки“ у Львові.

Перша серія:

Table listing titles and prices for the first series of publications, including works by S. Kovaliv, I. Franko, and others.

Table listing titles and prices for the first series of publications, including works by V. Kravchenko, U. Shekspir, and others.

Table listing titles and prices for the second series of publications, including works by M. Kozubivskiy, M. Karavay, and others.

Table listing titles and prices for the second series of publications, including works by A. D. Uait, I. Turgeniev, and others.

Table listing titles and prices for the second series of publications, including works by I. Turgeniev, M. Zabolotskiy, and others.

Всі видання Видавничої Спілки продає й висилає Книгарня Наукового Товариства імені Шевченка у Львові, ул. Театральна № 1, у Києві Книгарня— „Україна“, ул. Безаківська № 8. Виписувати можна через контору „Літературно-Наукового Вістника“ у Києві, ул. Прорізна № 20.